

T.B.M.M.
İYİ PARTİ

GRUP BAŞKANLIĞI

Tarih : 13.02.2024
Sayı : 49

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

5393 sayılı Belediye Kanunda değişiklik Yapılmasına ilişkin Kanun Teklifim gerekçesiyle birlikte ekte sunulmuştur. 07.02.2024

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Burak Akburak
İstanbul Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	Plan ve Bütçe
Esas Komisyon	İçişleri
Tarih: 14-2-2024	Esas No: 2/2010

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BŞK.LİĞİ
13 Şubat 2024
Numara:

T B M M GENEL EVRAK
13 Şubat 2024
No : 1379107

GEREKÇE

2005 yılında kabul edilmiş olan 5393 sayılı Belediye Kanunu ile uzun yıllar yürürlükte kalmış olan 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun neden olduğu yetersizlikler büyük ölçüde giderilmiştir. Hızla artan kentleşme ve bunun neden olduğu yerel nitelikteki kamusal hizmet ihtiyaçları, talep edilen yerel hizmetlerin çeşitlenmesi, kamu yönetiminde yerinden yönetimin ilkesine ağırlık verilmesi arzusu, yerel demokrasinin ve yönetişimin güçlendirilmesi, çevreye duyarlı bir kalkınmanın yerel düzeyde teşvik edilmesi, deprem gibi doğal afetlerle mücadele edilebilmesi için yerel kapasitenin artırılması, kentsel hayata ait diğer tüm işlerde belediyelerin idari ve mali acısan yapabilir kılınması gibi daha birçok gereklilik 5393 sayılı kanunun hazırlanması ve yürürlüğe konmasına neden olmuştur.

5393 sayılı kanunun 76. Maddesinde açıklanan Kent Konseylerinin birincil amacı "yöre insanının, kentlilik bilinci ve katılımcı yurttaşlık kültürünün geliştirilmesi ve böylece kentsel hayata ilişkin hak ve hukukunu koruyabilmesi ve geliştirmesidir." Bu bağlamda çevresel sorunları dikkate alan sosyal ve ekonomik bir gelişmenin sağlıklı ve düzenli bir kentleşme sürecinde sağlanabilmesi için karşılıklı iş birliği, toplumsal dayanışma, şeffaf yönetim, yönetişim, hizmette halka yakınlık, yönetime katılım gibi unsurlar hedeflenmektedir.

Yasanın yürürlüğe girdiği 2005 yılından günümüze kadar geçen sürede genel bir değerlendirme yapılacak olursa en kısa ifadeyle kent konseylerinin kurulmasıyla ulaşılmak istenen amaçların neredeyse tümü gerçekleşmemiştir. Kent konseylerinin oluşturulmasına ve işlemesine temel teşkil eden anlayış bu yapıların katılımcı yerel demokrasiyi mümkün kılacak ölçüde kentlilik bilincinin gelişmesi ve bunun süreklilik arz eden toplumsal bir gerçekliğe dönüşmesidir. Ancak üç yerel seçimin geride bırakıldığı (2024 yılında dördüncüsü yapılacak) geçmiş 18 yılda Türkiye'de kent konseylerinin toplumsal bir karşılığının olduğunu söylemek mümkün değildir. Toplumsal gerçeklik bir yana, ilgili maddede adı geçen kurum ve kuruluşların örgütsel belleğinde de önemli bir yere sahip olamamıştır. Kentlerde insanların büyük kısmı hali hazırda bu yapıların ya henüz adını duymuş değil ya da ne işe yaradığı bilmemektedir.

Kent konseylerinin oluşturulması, işleyişi, ihtiyaç duyacağı kaynaklara ulaşabilmesi tümüyle idarenin Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve belediyeler) tasarrufuna bırakılmıştır. Belediyelerin kent konseylerinin oluşturulmasına veya bu yapılardan beklenen faydaya ulaşılması konusunda yeteri kadar bilgili,

Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca hazırlanmış olan yönetmelikte kent konseylerinin kurulması mahalli idare seçimlerini takip eden 3 ay içinde, belediye başkanının yapacağı çağrıyla olacağı belirtilmiştir. Görüldüğü üzere yönetmelik konseylerin kurulma şartını 3 ay ile sınırlarken bu yetkiyi belediye başkanına vermiştir. Belediye başkanlarının her seçim döneminde değişme olasılığı ve bu yöneticilerin konseylere ilişkin bilgisinin olup olmadığı dikkate alındığında konseylerin 3 ay gibi kısa bir dönemde kurulma şansı azalmaktadır.

Diğer yandan belediye başkanlarının kent konseylerine şüphe ile yaklaştıklarını, bu yapıların yerel muhalefetin veya siyasal rakiplerin eline geçmesi hususunda endişe ettikleri söylemek mümkündür. Bu anlayışın, uygulama örneklerine bakıldığında, kent konseylerinin hiç kurulmamasına veya kurulan konseylerin ise belediye başkanının kontrolünde olması gibi durumlara neden olduğu söylenebilir. Kendisini veya belediye başkan yardımcılarını kent konseyi başkanı olarak seçtiren belediye başkanlarının olduğu; geçen yıllara rağmen kent konseyi daha henüz kurulmamış il veya ilçe belediyelerinin varlığı; kurulmuş kent konseylerini hiçbir gerekçe ve yetkisi olmadan tek taraflı irade beyanıyla faaliyetlerini durduran belediye başkanlıklarının bulunduğu bilinen gerçeklerdir.

Benzer şekilde ilgili yönetmelikte konseylerde çalışmaların yürütülmesi için önemli bir yere sahip olan genel sekreter ve sekretaryanın belediye başkanlığının önerdiği isimler içinden seçilmesi öngörülmüştür. Bu uygulama belediye başkanlarının konseyleri içeriden denetlemesine olanak tanımakta ve daha önemlisi söz konusu personelin verilmemesi/çekilmesi durumunda konsey çalışmalarını durdurma noktasına getirebilmektedir.

Konseylerin büyük oranda belediye yönetiminin güdümünde kalmasına neden olan diğer başka husus ise bu yapıların faaliyetlerini sürdürebilmesi için ihtiyaç duyacakları mali kaynaklara ulaşması hakkındadır. Bu bakımdan ilgili yasada ve yönetmelikte belediyelerin konseylere (bütçelerinden ödenek ayırmak suretiyle aynı be nakdi) yardım ve destek sağlayacağından söz edilmiş ve bunun dışında konseyler için başka bir gelir kaynağından söz edilmemiştir. Sözü edilen maddi yardım ve destek anlaşılabileceği üzere yine belediyenin inisiyatifine bırakılmış ve ayrıca bu yardımın ölçüsü hakkında (bütçe içindeki oranı) hiçbir hükme yer verilmemiştir. Yine bilindiği üzere yardım ve desteklerin kullanılması imkanları ve harcama da belediyenin yetkili biriminin olmasına tabidir.

Son olarak bakanlık tarafından çıkarılan yönetmeliğin idarenin tutumuna göre değiştirilmesi, elde edilen kazanımların kaybedilebilmesi her an mümkündür. Konseylere ilişkin yapısal, mali ve işleyiş konularının 5393 sayılı kanunun ilgili maddesinde yeteri kadar korunduğunu söylemek mümkün değildir.

Kent Konseyleri 5393 sayılı Belediye Kanunu 76. Maddesinde açıklanmıştır. Değişiklik teklifi söz konusu kanunun ilgili maddesinde bazı hükümlerinin yeniden düzenlenmesine ilişkindir. Buna göre kent konseylerinin idari ve mali açıdan güçlendirilmesi ve yapabilirlik kapasitelerinin artırılması istenmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Kent konseylerinden beklenen amaçlara ulaşılması için kentsel yaşamın önemli bir katılım ve çözüm üretme mekanizmasına dönüştürülmesi gerekmektedir. Bu çerçevede konseylerinin idari ve mali açıdan yapabilirlik kapasitesinin artırılması ve bunun güvence altına alınmasına yönelik düzenleme yapılması amaçlanmaktadır. Kent konseylerinin idari ve mali açıdan yapabilirlik kapasitesinin artırılması ve bunun güvence altına alınmasına yönelik olarak 5393 sayılı Belediye Kanunu 76. Maddesinin ikinci fıkrasından sonra bir fıkra eklenerek; Kent konseyi başkanı çağrı üzerine toplanan genel kurul toplantısında 5 yıl için meslek kuruluşlarının, sendikaların, varsa üniversitelerin ve ilgili sivil toplum örgütlerinin temsilcileri arasından seçilmesi amaçlanmaktadır.

MADDE 2- Yürürlük Maddesidir.

MADDE 3- Yürütme Maddesidir.

5393 SAYILI BELEDİYE KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 5393 sayılı Belediye Kanunu 76. Maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş maddeye son fıkra olarak aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Belediyeler kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasî partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda bütçelerinden ödenek ayırmak suretiyle yardım yapar. Ayrıca konsey faaliyetlerinin yürütülmesinde aynı yardım ve destek sağlayabilir.”

“Her mahalli idare seçimleri dönemi sonrasında seçim sonuçlarının ilanı izleyen 3 ay içinde, il ve ilçe belediyelerinde belediye başkanının çağrısı ile Kent Konseyinin oluşturulması zorunludur. Kent konseyi başkan çağrı üzerine toplanan genel kurul toplantısında 5 yıl için meslek kuruluşlarının, sendikaların, varsa üniversitelerin ve ilgili sivil toplum örgütlerinin temsilcileri arasından seçilir.”

MADDE 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.